

LO GRINHON

LA CASSETA D'AU VIVARIS D'EN
NAU

N°10 OCTÒBRE DE 1992

SOMARI

- 2 - En Anant Veire Los Manhans
- Per Legir l'Occitan
- 3 - L'Eichiròl de Noreton
- Faribòla
- 4 - Paura vielha Charreta
- En Esperant Chalendas
- 5 - Un Chaçaire Sachant Chaçar
- Lo Civèt de Lèure
- 6 - Las Enfusions de nòstras
Mamètas
- 7 - Lo Còrs Era Bèl
Legir
- 8 - Chançon

A R R I V A !

Quò fait de tems que l'esperavem. Se'n parlava quasi plus. N'i a, benlèu, que zo creian pas. D'autres l'avian essublaa.

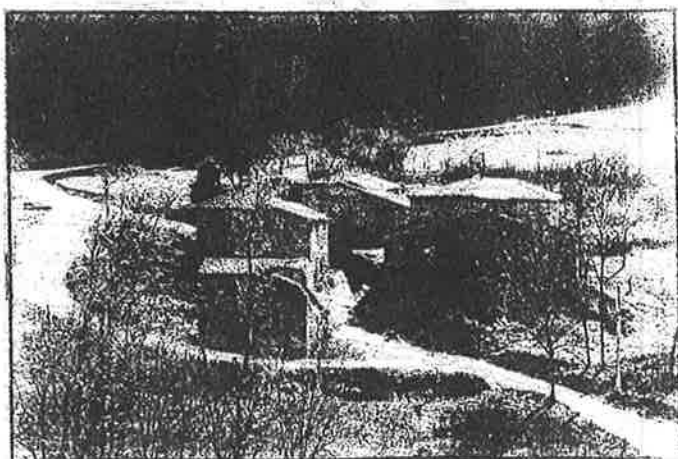
Pasmens tarjará plus gaire. Pareis qu'es en chamin. Per assurat será aquí davant Chalendas. Aprontetz-vos ! Arriva.

Mas qui qu'es qu'arriva ?

LA CASSETA ! La cassetta tant esperaa. La cassetta n°2, daube los chantaires d'es nosautres.

Dins pas ren, poeiretz la comandar. I trovaretz 24 chançons en occitan e en francés (ne'n chau ben quauquas unas). La cassetta e un liureton daube las paraulas e de gentas fòtòs son presentats dins un còfret de 14x11.

Una soscripcion vai estre lançaa. Receuretz bientut d'informacions. Chalendas apròcha, pensetz a faire plaser.

CHANTEURS DU HAUT-VIVARIS

EN ANANT VEIRE LOS MANHANS

Dissande 19 de setembre, nòstra associacion "PARLAREM EN VIVARÈS" organisava una sortia en car dau costat de DIÀ. Venguàs daus quatre latz dau Nòrd d'Ardescha e mai de Droma, quasi cinquanta personas avian respondut a l'envitacion.

En promeir, visitèran la manhaneria de SALHANS, menats per Han SHOOK, director dau jornal occitan "LO PITRON", qu'èra vengut receure los Ardeschès. Lo brave Dromès devia pue galar tot lo monde en contant, en occitan, d'istoiras e d'anecdòtas dau Diès. Se faguèt pas mai preiar per cantar

PER LEGIR L'OCCITAN :

Quelques éléments de prononciation ... ou d'écriture !

- Gardez votre prononciation locale

- a seul a la fin du mot : o
ex. luna = luno
- Les autres a = a
ex. afanar = afanâ

La règle importante :

- o = ou ex. lo lop = lou lou
cocorda = coucourdo
- (Vous avez remarqué que chez nous les consonnes finales, habituellement, ne se prononcent pas).

Quand on ne veut pas que le o devienne ou, on lui met un accent :
ò = o ex. pòrta = porto

u = u comme en français

ex. lo turlututu = lou turlututu

Mais attention au u après voyelle

- au = aou ex. l'aura = l'aouro
- eu = èou ex. ièu = ièou
- ou = oou ex. nõu = noou

Noter encore :

- nh = gn ex. montanha = mountagno
- lh = ill ex. palha = paillo
filha = fillo

enfin chez nous le :

- ch = ts ex. cherchar = tsertsâ
- s = ch ex. sopa = choupo

A l'escòla nos an apreis a legir lo francès mas nos an pas apreis la lenga de nostreis parents !

"La Fanfara de RÒCHAFORCHAA" quand passèran dins lo caire d'aquelo vilajon.

Per çò quès de l'animacion, los Ardeschès fuguèran pas los darreirs, per causa qu'Yvan, Marie-Jo e Jacqueline avian portat lhurs sanfòrnias. Tota la tropa, acòrdèon en testa, passèt dins las charreiras de SALHANS, de LUC-en-DIES per lo dinar e, enfin, de DIÀ. Chantèran, dancèran par charreiras, çò que manquèt pas d'empaïtar la circulation. Mas fuguèt chaca fès l'ocasion de parlar daube de monde de tots los ages, galats e ravits. Quauques-uns virèran mai tres pas de valsa daube la banda.

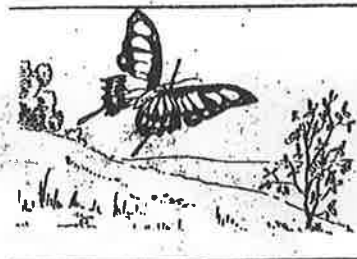
Coma solelhava, la vesperaa, poguèran admirar lo CLAP de LUC-en-DIES, un grand chirat de peiras remarcable. (clap = clapas = chirat).

Pue, davant de laisser quel amable país, se devian d'anar gostar la CLARETA ès la cava còperativa de DIÀ.

Tornat en Ardescha, chacun èra franc content de la jorna e pronte a recommençar.

Doncas, a un autre còp !

Huguette DESFONDS

LO GRINHON ei la gazeta de l'associacion occitana "PARLAREM EN VIVARÈS" de vès ANONAI. Ei mandat a tots los aderents.

Per lo receure, mandar 50 F a :

LO GRINHON, Le Petit Avanon,
07370 OZON.

Faire lo chèc a l'ordre de PARLAREM EN VIVARÈS.

Las adersions partan dau 1er janvièr e s'achaban lo 31 de deicembre.

L'EICHIRÒL de NORETON

Le Noretton, a! poviatz dire que n'èra aquí una salòparia de gamen que pensava qu'a mau-faire. N'aviá que sa maire per le trovar bravon.

Fasiá pas bon le rencontrer quand anàvam a l'eicòla. Totjorn aquí a faire de misèras o de farças aus autris : tirar la borra de las gaminas, sulevar las ròbas, las entrablar, fotre de còps de pè aus petiotons que s'acoatàvan en plorant dau tems que ne'n riiá coma un boçut.

Ne'n fasiá ben encara d'autras : aube un long bâton cassava mai los greffes que le vielh Saturnon fasiá si bien prendre.

E si l'aviatz auvit : disia de fotraudisas si laidas que las petitas filhas, quand l'auvissian, fasián vite un sinhe de crotz per que le Bon Dieu las botèsse pas en enfer.

Tot aquò per vos dire coma lhi valiam mau, aussi le jorn que trovèram l'ocasion de nos venjar la manquèram pas.

Le Noretton se creia bien d'una paira de mitainas que sa maire avia tricotaas aube de lana rosseta de genta color, dengun mai n'aviá de si gentas.

Un jorn doncas, qu'aviá passat promeir, ne'n perdèt una. Veniam après, nosautris tots ensems, la trovèram. Que ne'n faire ? la rendre, pas question. L'eicondre ? non plus.

Tot'n un còp, le petit Milon, que deigirava pas tant de còps de pè recauputs, prenguèt la mita, la pausèt sus una gròssa peira, ne'n prenguèt una outra e, de sas doas mans, se botèt a pichar dessus de totas sas fòrças. Sens nos eisaminar, he'n faguèram tots de mème. Nos semblava qu'eicrasàvam tot le mau de la tèrra.

La mitaina devenguèt vite un patarin tot pertusat. L'abrivèram en l'èr, anèt aterrir sus las plus nautas branchas d'un pelorsier que se trovava aquí sus le bòrd dau violet. Nos botèram tots a rire : quò semblava un eichiròl. Li lancèram de peiras sens pover le faire tombar.

Tenguèt de tems davant que las auras o la plòia la fasan deigringolar.

Pas tròp fièrs quand mème, dengun de nosautris ausèt jamai se van-tar d'aquela si bela revencha.

Noretton se faguèt gibar per sa maire. E planhiá telament sa mitaina que, per plus veire quele desastre, passèt per un autre chamin. E, Enfin, nos laissèt tranquilis.

Marie MOURIER

FARIBÒLA

Aquò se passèt vès SALHANS au tems dau descoconage, èran tot' una còla e davant de se botar au travalh diguèran a l'Enric, qu'èra un pauc simplaton :

- Vai-t'en viste vès lo VERNAT, quèrre lo bachàs per far beure los manhans, despecha-te !

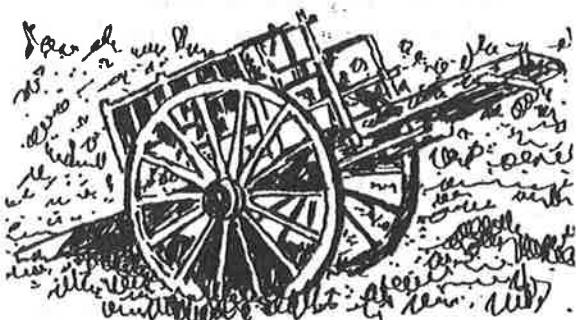
E l'Enric de correr vès lo VERNAT que li diguèt :

- Lo bachàs per far beure los manhans ? Mas, l'ai pas plus que l'ai prestat a RISSOAN.

E l'Enric reprenquèt las corsas vès RISSOAN que li diguèt :

- Lo bachàs per far beure los manhans ? Mas, l'ai pas plus que l'ai prestat a TOLOMET.

E coma 'quò lo pauc simplaton faguèt lo torn dau país a la recherche dau bachàs per far beure los manhans, sens jamai lo trovar ... De tems que los descoconaires se galavan.

Paura vielha charreta. T'ai encontraa au coenh d'un prat, abandonaa de tots. Eürosament, autorn de tu florissián los pelorsiers. Éras tota entoraa de blanc e de verd.

Siás ben vielha. E mauvès ton etat. Mas siás encara capable de faire virar dedins ma teita una fola de sovenirs dau tems de ma joëinessa.

Mon paire avia la meima charreta qu'atalava a sos beus : lo "Suisse" e lo "Marquis", per anar feneirar daube mos fraires. La granja èra petita. Alors, fasiám de fenassiers que fasián d'ombra, o d'abris per las bergeiras. E quò fasiá mai per far moèrar las sorbas : fasiám un pertus dins lo fen, botāvam las sòrbas e bochāvam per pas que d'autres gormands las trovan. E eipe-rāvam quauques tems.

Quand èran moeras, charriāvam las gerbas per las adure ès l'aira per n'en far de gerbeiras. E mai charriāvam de boès per se chaufar quand burlava, que la bisa passava amont ès la Grassa.

Mon paire avia una outra charreta per lo chaval. Chaliá lo veire, lo "Cadet", coma fasiá dringolar los grelòts de son colier, e pichar sos fers sus las peiras dau chamin, quand èra atalat per anar vendemiar aube una charraa de benas plenas de gamins eüros d'anar copar de raisins.

E quand la bena èra plena, preniám lo peitel per eibolhar las grasas per far de jus. E, aquí, nos regalāvam e beviám nòstre benaise. A ! queu jus de raisin, n'ai gardat lo gost dins la bocha. E queu parfum de frut fresc eibolhat, l'eis-sublarai jamai.

Plaisirs simples, mas bograment fòrts dins la memoara.

Encue per los sovenirs, l'òm vei, dins los jardins de las vilas novelas, de roas de charreta per far genti ...

Marguerite GRANGER

EN ESPERANT CHALENDAS

- Se avètz una chaminèia, obliètz pas de chausir "lo chalendon" de rore per qu'es lo tems de sechar.
- Per Senta Barba, lo 4 de deicembre :
 - . Botar sus un'assièta, una cocha de coton.
 - . Banhar daube d'aiga.
 - . Semenar de granas de blat e de lentilhas.
 - . Banhar un pauc, chasque jorn.

Per Chalendas auretz un jardinet tot verd, promessa de viá ; li pica-retz quauquas branchilhas de grifol e quauquas chandèlas e auretz un genti decor de taula, per lo gròs sopar, après la messa de meianut.

UN CHAÇAIRE SACHANT CHAÇAR...

Lo jorn blancheia dins lo ciau dau costat dau matinau. Pauc a chaa pauc, los augèls se quesán. Fai un brave moment que lo Guste e lo Paul marchan en silence. Tardaràn pas de s'arrestar.

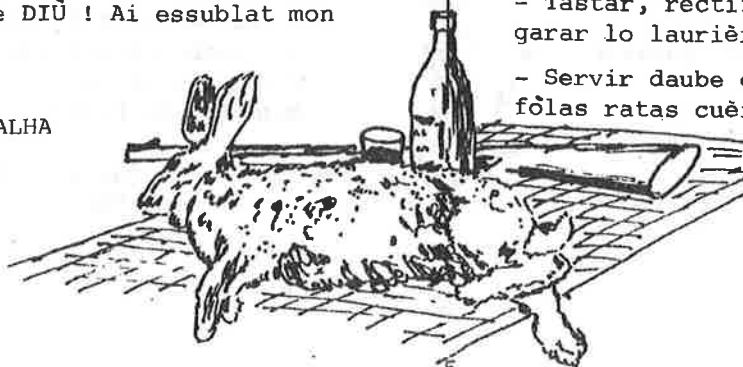
Queto matin, èra encara franc nuèit quand lo Guste venguèt sos l'eitre per sonar lo Paul : lo fusil a l'espala, lo chin au bot d'una ficèla e la pinta que sortia sa testa de la musèta. Lo Paul sorti-guèt en botonant sa vesta, sublèt son chin e seguèt lo Guste.

Los dos chaçaires avián decidat d'aver quela lèure que dengun capitava pas de tuar. Se tenia au fin fons d'una comba e chalia ètre au poste davant qu'aquela bestia fugèt modaa. Los dos òmes èran pas de chacilhons e conèissian tots los biais dau gibier : anàvem veire çò qu'anàvem veire, la lèure vivia quasi son darreir jorn, davant mejorn seria dins la musèta.

Mas, per lo moment, fai belèu una ora que marchan sens brut. Seria tems de beure un còp de vin tant qu'es encara fresc, toteura, dins lo movament risca de se sangorlhar. Doncas, lo Guste qu'èra promeir se planta. Estacha son chin a un petit arbre, pausa sa musèta dins l'erba e chercha, sus un pin, un morcèl de branca per pendolar son fusil. Lo Paul, qu'a segut depue lo depart, l'imita sens un mòt : estacha lo chin, pausa la musèta a ras d'un rochièr e... tot d'un còp, dins lo silence matinos, te possa un brame :

- Nom de DIÛ ! Ai essublat mon fusil !

Marc NOALHA

LO CIVÈT DE LÈURE

- . Una lèure despolhaa
- . " botelha de vin roge
- . " racina
- . Doas cebas
- . " gaussas d'alh
- . " fuèlhas de laurièr
- . " branchilhas de frigolèta
- . Sau e pebre
- . 100 gramas de lardons
- . 4 culhièraas a sopa d'òli
- . 2 " " " de farina

- Au retorn de la chaça, recatar lo sang de la lèure, i apondre quauquas gotas de vinagre, gardar au fresc. Laissar la lèure "se faire" dins sa pèl pendent dos jorns. Puèi, la despolhar, metre lo fetge de caire, copar en morcèus.

- Botar lo morcèus (sòf lo fetge) dins un faitot pron bèl daube las cebas chaplaas, las gaussas d'alh, la racina chaplaa finament, lo laurièr, la frigolèta.

- Salar, pebrar e banhar daube lo vin roge. Laissar marinar dos jorns au fresc, en borlant de tems en tems.

- Dins una coquèla en fonta esmalhaa, botar l'òli, far daurar los lardons, puèi los morcèus de lèure esgotats, puèi las cebas, l'alh, los tròcilhons de racina, lo laurièr e la frigolèta de la marinada, quand tot aquò es daurat, saupoudrar de farina e banhar daube la marinada.

- Cubrir e laissar mitonar plan-planet doas oras. Se besonh, metre un pauc d'aiga.

- 5 minutas davant de servir ajotar lo fetge pilat daube lo sang e un pauc de persil, mesclar delicatament.

- Tastar, rectifiar l'assasonament, garar lo laurièr e la frigolèta.

- Servir daube de crotons e de trifòlas ratas cuèitas a la vapor.

Lucèta ROCHIER

LAS ENFUSIONS DE NÒSTRAS MAMÉTAS

LA BORRACHA :

- Acampar las flors lo bon matin, las far sechar a l'ombra per que gardan lor jòlia color bluaia. Far sechar mai, quauquas fuèlhas.

. Beure un'enfursion de flors e fuèlhas de borracha adicionaa de lait e sucraa daube de mèu, per sonhar : Lo mau de gosièr, lo rafet.

. 'quò fai suar, meürir la bronchita e descrochar los escupits.

LA CAMOMILHA :

- Acampar las flors en julhet dès lo debut de la florason, las far séchar a l'ombra.

. Per una pichòta tassa d'enfursion comptar 7 flors (chau totjorn prene un nombre impar).

. 'questa tisana es de beure quand la bila bolèga e vos fai venir lo vòmit.

. Far una decocion de camomilha, laissar refresir e utilizar en comprèssas per sonhar las aftas e la conjontiva.

LAS CUIAS DE CERIÈSAS :

- Far sechar la cuias de cerièsas a l'ombra.

. La tisana de cuias de cerièsas es diuretica, lava lo rens e la bofia. Es recomandaa aus òmes que patisson dau mau de prostata, e mai contra los eschaufaments de la bofia.

LA GUIMAUVA :

- Acampar las flors de guimauva au mes de julhet, las far sechar.

. L'enfursion de guimauva es de beure contra : lo rafet, la constipacion, lo perdre blanc de las femnas.

. Far de decocions, laissar tiedir e emploiar :

- En comprèssas per dubrir los uèlhs empegats per la conjontiva.

- En lavaments contra la constipacion.

Borracha

Melissa

Sàuvia

LA MELISSA :

- Acampar la fuèlhas e flors en estiu, las far sechar.

. L'enfursion de melissa es de beure : lo ser davant d'anar se jaire per que la nuèit sièsse calma, per solajar las migrana e encara mai, per solajar las femnas qu'an lors afaires dolorosas o las vapors dau retorn d'age.

"Se la femna saviá
la bontat de la melissa
Ne'n empliria sa chamisa".

LA MENTA :

- Beure una tisana de menta per aidar la digestion.

Puèi, chau pas eissublar que la menta coma lo pebre, lo persil e l'àpi, 'quò rend amorós ...

LO SAÛC :

- Acampar las flors au mes de mai, las far sechar.

. L'enfursion de flors de saüc es de beure contre los marfondiments e surtot per facilitar l'espelissament daus botons dau senepion.

LA SAUVIA :

- Beure una tisana de sàuvia per :
. Agulhonar la vesicula, per solajar lo mau d'òs.

Mas la sàuvia a belèu d'autres vertuts, que se dis :

"Aquel qu'a de sàuvia dins son jardin,

A pas besonh de medecin".

Se dis mai que la sàuvia a un secret...

De tot biais a una jòlia legènda (veire lo GRINHON n° 7).

LO TILHOL :

- Beure un'enfursion de tilhòl per calmar la nervositat, per digerar.

. Es tanben recomandat de banhar los ninets qu'an de convulsions, dins una decocion de tilhòl.

TISANEJAR : Se fai pas de ben, pòt pas far de mau : "BUVEZ ! ELIMINEZ !"

Lucèta Rochièr

LO CÒRS ERA BÈL

Quel òme aviá plus gaire de socis. Aviá plus mau de dents. Anava poèire fumar dins un luec public : fumariá las mauvas ! As comprés, quel òme èra mòrt !

Te creiés, ti, que quò sufis per ètre tranquile eternalament ! Va veire que non !

Doncas quel òme èra còrs ! Mas qunt còrs ! Fasiá pas un mètre setanta, li mancava très petits centimètres, mas pesava bè son quintau ! Qu'èra un mòrt de cent quilòs ...

Sai que, ieura, lo darreir abit qu'es coma los autris se fait en seria. Lo "sus mesuras" quò se fai plus gaire. Quand as un mort a abilhar, te fau anar dins un supermarchat specialisat onte te vendan un chancèl standard : un mòrt de tala talha, tala caissa. "Un mètre seissanta sèt ? Quello d'aquí !"

Mas per l'essaiage de l'abit, vòlo dire la mise en bièra, lo paure mòrt, daube son quintau, li chaviá pas dins quela caissa. Faupuguèt n'en prendre una mai granda que quò : mai de dos mètres de long.

Aquí, lo còrs rintrava. Lo còrs rintrava mas la caissa sortiá plus. Ni per l'ascensor nimai per los eschaleirs ! Sortiguèran lo còrs e lo davalèran dins una sacha de plastica. En bas, lo tornèran metar dins lo chancèl de dos mètres. E fai tirar joca au cementèrè !

Las darreiras demoras son coma los abits, prefabricaas. Son pas preveguas per de chancèus de mai de dos mètres. Torna zò coma vòdrès, quò rintrava pas mai que dreit, la teita d'en bas. Pasmens qu'èra un cavòt de doas plaças. Lo paure mòrt n'en poia plus, la familha nimai !

Deicidèran finalement de far faire lo còstume de boès "sus mesuras". Quò fuguèt una brava caissa. Larja que las manelhas passavan pas sus los costats, las faupuguèt metar sus lo cuvercèl per que lo chancèl rintresse dins lo cavòt. A la fin, après que tot aquelo monde se sisan degramissats lo paure mòrt poguèt demir son darreir soem : zò z'aviá pas raubat !

MORALITAT :

Si te sentes partir, sufis pas de tuar la lampa. Te fau pesar. E si as tantsepè profitat daquetan : eipèra un pauc, lo temps de faire lo regime !

D'après un article dau jornal

"LE PROGRES"

Marc NOALHA

LE G I R

Louis es naisseut lo promeir de l'an 1900 dins un vilage entre CARCASSONA e BESIÈRS. Qu'es sa via que nos conta lo liùre de Jean-Louis MAGNON : *Les larmes de la Vigne*. La via d'un tems onte los solièrs duravan d'ans e la vesta de velors tota la via. Lo tems dau bigòs e dau chavalh. Un tems dur mas onte Louis poiá viùre dins sas vinhas au meitan d'un país amat : Sos ciaux e

sas colors que viran daube las saisons, son solelh e sas brumas.

Ieura que quello tems es chabat, que sa via se fenis e que son país creva, se soven e parla. J.L. MAGNON se fai son temoen dins queto liùre qu'es un òmage au corage d'una raça d'òmes que s'es belèu dejà agotaa.

"LES LARMES DE LA VIGNE"

Jean-Louis MAGNON - Ed. SEGHERS (o FRANCE-LOISIRS per quelis que son abonats).

B O N J O U R , B E L L E B E R G E R E

Animé

Bon-jour, bel-le ber-gè-re, L'é-clat de tes beaux yeux Me
fait dans la fou-gè-re Ve-nir t'of-frir mes voeux. Quand
je te vois seu-let-te, As-si-se sur l'her-bèt-te, Ton
trou-peau et ton chien, Mon coeur ne peut com-pren-dre Qu'u-
ne beau-té si ten-dre Reste i-ci sans sou-tien.

- Bonjour, belle bergère,
L'éclat de tes beaux yeux
Me fait dans la fougère
Venir t'offrir mes vœux.
Quand je te vois seulette,
Assise sur l'herbette,
Ton troupeau et ton chien,
Mon coeur ne peut comprendre
Qu'une beauté si tendre
Reste ici sans soutien.

- Monsieur, j'en suis bergère,
Voilà ma profession
D'être dans la fougère
Auprès de mes moutons.
Assise sur l'herbette,
Sonnant de la musette
Et de mes chalumeaux,
Je m'assois à l'ombrage,
Sous ce tendre feuillage,
En gardant mes troupeaux.

- Dites, belles bergères,
Quels plaisirs prenez-vous,
Assis's dans la fougère,
A la fureur des loups,
Exposés à l'orage,
Et dans un si bel âge ?
Quittez, quittez les champs !
Viens donc, jolie brunette,
Tu seras mignonnette
Dans un château plaisant !

- Monsieur, je n'aurai garde
De quitter mon troupeau,
D'être fille mignonne,
D'aller dans un château.
Les bergers, les bergères,
Qui sont sur la fougère
Sont du troupeau contents
Plus que ces demoiselles
Qui sont riches et fières
Près de leurs courtisans.

- Veux-tu, belle bergère,
Me donner ton amour ?
Tu quitt'ras la fougère,
Moi, les dam's de la Cour.
Je quitte l'équipage,
J'embrasserai l'ouvrage
Avec joie et plaisir.
Un château de plaisance
Te rendra l'assurance
A notre bergerie.

- Monsieur, tout's vos promesses
Me font mettre en courroux.
Je crains plus vos finesses
Que la fureur des loups.
Le loup, dans sa furie,
Vient dans ma bergerie
Me ravir un agneau;
Par vos paroles tendres
Vous essayez de prendre
Ce que j'ai de plus beau.